Čtvrtek 6. října 2022

P9_TA(2022)0349

Stav lidských práv na Haiti, zejména v souvislosti s násilím páchaným gangy

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 6. října 2022 o stavu lidských práv na Haiti, zejména v souvislosti s násilím páchaným gangy (2022/2856(RSP))

(2023/C 132/08)

Evropský parlament,

— s ohledem na svá předchozí usnesení o Haiti, zejména na usnesení ze dne 20. května 2021 o situaci na Haiti ([1]),

— s ohledem na výsledek všeobecného pravidelného přezkumu Haiti Rady OSN pro lidská práva, který byl přijat dne 4. července 2022,

— s ohledem na rezoluci Rady bezpečnosti OSN č. 2645 (2022) ze dne 15. července 2022,

— s ohledem na zprávy z roku 2022 Úřadu OSN pro koordinaci humanitárních záležitostí o Haiti, zejména na zprávu ze dne 23. září 2022 o dopadu sociálních nepokojů na humanitární situaci,

— s ohledem na projev, který dne 24. září 2022 přednesl na zasedání Valného shromáždění OSN ministr zahraničních věcí Jean Victor Généus,

— s ohledem na zprávu generálního tajemníka OSN pro Integrovaný úřad OSN na Haiti ze dne 15. února 2022,

— s ohledem na Všeobecnou deklaraci lidských práv ze dne 10. prosince 1948,

— s ohledem na Mezinárodní pakt o občanských a politických právech ze dne 16. prosince 1966,

— s ohledem na Úmluvu o odstranění všech forem diskriminace žen ze dne 18. prosince 1979,

— s ohledem na Americkou úmluvu o lidských právech ze dne 22. listopadu 1969,

— s ohledem na Úmluvu OSN o právech dítěte ze dne 20. listopadu 1989 a na tři opční protokoly k této úmluvě,

— s ohledem na základní zásady OSN pro nezávislost soudní moci ze dne 6. září 1985,

— s ohledem na Všeobecnou listinu soudce ze dne 17. listopadu 1999 a Statut iberoamerického soudce z května 2001,

— s ohledem na Dohodu o partnerství mezi africkými, karibskými a tichomořskými státy na jedné straně a Evropským společenstvím a jeho členskými státy na straně druhé, která byla podepsána v Cotonou dne 23. června 2000 ([2]) (Dohoda z Cotonou),

— s ohledem na společné sdělení Komise a vysoké představitelky Unie pro zahraniční a bezpečnostní politiku ze dne 26. června 2012 o společné strategii partnerství mezi EU a Karibikem (JOIN(2012)0018),

— s o hledem na dohodu o hospodářském partnerství mezi státy CARIFORUM na jedné straně a Evropským společenstvím a jeho členskými státy na straně druhé ([3]),

— s ohledem na ústavu Haitské republiky z roku 1987,

— s ohledem na čl. 144 odst. 5 a čl. 132 odst. 4 jednacího řádu,

([1]) Úř. věst. C 15, 12.1.2022, s. 161.
([2]) Úř. věst. L 317, 15.12.2000, s. 3.
([3]) Úř. věst. L 289, 30.10.2008, s. 3.

A. vzhledem k tomu, že humanitární situace na Haiti se v posledních letech neustále zhoršuje v důsledku přetrvávající nestability v zemi; vzhledem k tomu, že od zavraždění prezidenta Jovenela Moïseho v červenci 2021 dramaticky narostla moc gangů, což pro haitské obyvatelstvo znamená všudypřítomný pocit nedostatečného bezpečí; vzhledem k tomu, že rostoucí násilí a stupňující se porušování lidských práv zasáhlo 1,5 milionu lidí a dalších 19 000 lidí bylo vnitřně vysídleno a 1,1 milionu osob potřebuje pomoc; vzhledem k tomu, že tato sociopolitická a hospodářská krize se ve spojení s všeobecnou nestabilitou a krizí způsobenou činností gangů mění v humanitární katastrofu; vzhledem k tomu, že byl zaznamenán nárůst násilných opatření používaných oficiálními policejními sbory;

B. vzhledem k tomu, že dne 11. září 2022 haitská vláda oznámila, že o přibližně 400 milionů USD sníží dotace na pohonné hmoty ve snaze zvýšit příjmy na sociální programy, což vedlo k nárůstu nepokojů a k tomu, že se spolčené zločinecké skupiny zmocnily klíčové infrastruktury; vzhledem k tomu, že země se již měsíce potýká s nedostatkem benzinu; vzhledem k tomu, že přístup k ropnému terminálu Varreux, kde je soustředěno 70 % zásob, je v rukou ozbrojených gangů; vzhledem k tomu, že téměř 86 % elektřiny vyrobené v této zemi je založeno na ropných produktech; vzhledem k tomu, že v důsledku uvedeného nedostatku musely nemocnice a zdravotnická střediska omezit, nebo dokonce ukončit svou činnost;

C. vzhledem k tomu, že na Haiti působí až 200 gangů, a to i v Port-au-Prince, kde kontrolují klíčové přístavy a silnice; vzhledem k tomu, že u těchto gangů, z nichž některé jsou napojeny na státní subjekty a mají údajné vazby na politiky, hrozí, že objemem svých zdrojů a vyzbrojením způsobí destabilizaci vlády; vzhledem k tomu, že někteří haitští politici a přední představitelé podnikatelské sféry údajně poskytli gangům a dalším zločineckým skupinám peníze a zbraně výměnou za potlačení protivládních protestů; vzhledem k tomu, že gangy mocensky ovládají a kontrolují území, přístup k pohonným hmotám a dodávky humanitární pomoci, a zpochybňují tak autoritu haitské státní policie a dalších státních institucí a brání vnitrostátní policii v boji proti obchodu s drogami a dalším trestným činům;

D. vzhledem k tomu, že podle Úřadu vysokého komisaře OSN pro lidská práva došlo od ledna do konce června 2022 v celém Port-au-Prince k 934 vraždám, 684 zraněním a 680 únosům; vzhledem k tomu, že v červenci 2022 měla vlna násilí páchaného gangy za následek více než 470 vražd, z nichž téměř polovina se soustředila do čtvrti Cité Soleil; vzhledem k tomu, že většina obětí nebyla přímo zapojena do činnosti gangů, ale byla přímým terčem členů těchto skupin; vzhledem k tomu, že došlo k několika případům opakovaného hromadného znásilnění žen a dívek, což potvrzuje systematické používání genderově podmíněného násilí; vzhledem k tomu, že podle zprávy haitské národní sítě pro obranu lidských práv ze srpna 2022 se desítky žen a dívek staly oběťmi cíleného hromadného znásilňování, páchaného gangy v Port-au-Prince;

E. vzhledem k tomu, že dne 10. června 2022 převzaly gangy kontrolu nad Justičním palácem; vzhledem k tomu, že Justiční palác je kvůli bezpečnostním rizikům od roku 2018 z velké části mimo provoz, což brání přístupu ke spravedlnosti v této zemi; vzhledem k tomu, že byly odcizeny nebo zničeny soudní spisy obsahující zásadní důkazy týkající se několika masakrů spáchaných gangy v období od roku 2018 a že není možné je nijak nahradit;

F. vzhledem k tomu, že vysoce nestabilní bezpečnostní situace na Haiti ohrožuje zásadní humanitární operace, na nichž jsou závislí zranitelní lidé; vzhledem k tomu, že úplné zablokování silnice vedoucí k jižnímu poloostrovu, které trvá od roku 2021, izolovalo 3,8 milionu lidí žijících v jižních čtvrtích Port-au-Prince; vzhledem k tomu, že tato situace znemožnila agenturám OSN a humanitárním organizacím zajistit přísun pomoci obyvatelstvu v těchto oblastech, přičemž OSN odhaduje, že pomoc potřebuje 1,1 milionu lidí;

G. vzhledem k tomu, že zločinecké skupiny útočí na sklady potravinové pomoci, jako tomu bylo i 15. září 2022, kdy byl vypleněn sklad Světového potravinového programu v Gonaïves, v němž bylo uloženo 1 400 tun potravin určených pro 100 000 školáků a pro sociálně nejslabší rodiny; vzhledem k tomu, že v roce 2022 přišla OSN a další nevládní organizace o zboží v hodnotě nejméně 6 milionů USD, které mohlo pomoci více než 410 000 lidí;

H. vzhledem k tomu, že podle Světového potravinového programu čelí na Haiti nedostatku potravin 4,4 milionu osob, tedy více než třetina obyvatelstva, a 217 000 dětí trpí mírnou až těžkou malnutricí; vzhledem k tomu, že otřesy na globálních potravinových a palivových trzích se na Haiti vždy projevují velmi výrazně, neboť Haiti dováží 70 % obilných produktů; vzhledem k tomu, že v důsledku ruské agrese vůči Ukrajině se Haiti již nyní potýká s 26 % inflací, takže rodiny si jen těžko obstarávají jídlo a ostatní nezbytné produkty a obtížně prodávají úrodu na místních trzích;

I. vzhledem k tomu, že terčem násilí jsou ve významné míře novináři; vzhledem k tomu, že dne 11. září 2022 byli v Cité Soleil zastřeleni dva novináři, Tayson Latigue a Frantzsen Charles, a jejich těla byla poté spálena;

Čtvrtek 6. října 2022

J. vzhledem k tomu, že v důsledku rychlého zhoršování lidskoprávní a humanitární situace v různých zemích mají haitští azylanti jen omezený přístup k mezinárodní ochraně a dochází k porušování jejich lidských práv v hostitelských zemích, kde jsou zadržováni, protiprávně deportováni a stávají se obětí vydírání; vzhledem k tomu, že podle Mezinárodní organizace pro migraci bylo mezi 1. lednem a 26. únorem 2022 celkem 25 765 osob vyhoštěno ze sousedních zemí nebo deportováno zpět na Haiti; vzhledem k tomu, že řada nevládních organizací upozorňuje na to, že haitští žadatelé o azyl bývají svévolně zadržováni a je s nimi zacházeno diskriminačním a ponižujícím způsobem; vzhledem k tomu, že deportace a návraty haitských migrantů přispívají ke zhoršování humanitární situace v zemi;

K. vzhledem k tomu, že kvůli zhoršování bezpečnostní, hospodářské a sociální situace se haitská vláda rozhodla odložit zahájení školního roku z 5. září na 3. října 2022, přičemž ohledně průběhu školního roku dosud panuje nejistota; vzhledem k tomu, že podle Dětského fondu OSN (UNICEF) nechodí zřejmě v Port-au-Prince do školy půl milionu dětí a 1 700 tamních škol muselo být uzavřeno; vzhledem k tomu, že přibližně polovina obyvatel země ve věku 15 let a starších neumí číst a psát, vzdělávací systém země se vyznačuje obrovskou nerovností, kvalita dostupného vzdělání je nízká a vysoké školné způsobuje, že vzdělání je pro většinu dětí z rodin s nízkými příjmy nedostupné;

L. vzhledem k tomu, že sociálně nejslabší komunity v zemi čelí dramatickým záplavám a erozi půdy v důsledku rozsáhlého odlesňování, což vede ke snížení zemědělské produktivity; vzhledem k tomu, že třetina populace nemá přístup k čisté vodě a dvě třetiny mají k dispozici jen omezená, pokud vůbec nějaká sanitární zařízení; vzhledem k tomu, že více než polovina populace žije pod hranicí chudoby a mnozí přežívají jen díky tomu, že si pěstují produkty pro vlastní obživu; vzhledem k tomu, že země je ve vysoké míře závislá na externích zdrojích příjmů; vzhledem k tomu, že podle globálního indexu klimatických rizik za rok 2021 patří Haiti k zemím, které byly v posledních dvaceti letech nejvíce ohroženy změnou klimatu;

M. vzhledem k tomu, že bezpečnostní situace výrazně ovlivňuje cíle spolupráce EU s Haiti, včetně provádění rozvojové agendy zaměřené na udržitelné výsledky, které povedou ke skutečným změnám v oblastech, jako je vzdělávání a potravinové zabezpečení, jakož i úsilí Komise v oblasti civilní ochrany a operací humanitární pomoci;

N. vzhledem k tomu, že na Haiti je stále běžnou praxí systém restavek, který je moderní formou otroctví; vzhledem k tomu, že v rámci tohoto systému posílají rodiče děti – většinou dívky – z chudých domovů, aby žily a pracovaly pro městské nebo poloměstské rodiny; vzhledem k tomu, že tyto děti se mohou později stát oběťmi pouliční trestné činnosti nebo obchodování se sexem provozovaného zločineckými gangy;

O. vzhledem k tomu, že plán humanitární pomoci OSN na podporu Haiti ve výši 373 milionů USD byl financován pouze ze 14 %; vzhledem k tomu, že podle OSN se počet osob, které potřebují humanitární pomoc, odhaduje na přibližně 1,5 milionu;

P. vzhledem k tomu, že Haiti je signatářem Dohody z Cotonou, v jejímž článku 96 se uvádí, že dodržování lidských práv a základních svobod patří k podstatným prvkům spolupráce mezi africkými, karibskými a tichomořskými zeměmi a EU;

1. důrazně odsuzuje násilné činy a zkázu, které páchají gangy na Haiti, a vyjadřuje politování nad rabováním dodávek potravin a pomoci a útoky na humanitární pracovníky; kritizuje zejména násilné činy spáchané ve čtvrti Cité Soleil v Port-au-Prince v červenci 2022 a pokračující násilí, které občany zbavuje jejich základních práv; důrazně odsuzuje sexuální útoky gangů páchané na ženách a dívkách a využívání mladistvých k činnostem gangu; připomíná, že ženám a dívkám je třeba věnovat zvláštní pozornost a pomoc, pokud jde o přístup ke zdravotní péči a ochraně před sexuálním násilím;

2. zdůrazňuje, že je třeba, aby haitské orgány na všech úrovních státní správy a společnosti zajistily lepší řízení, včetně boje proti korupci; poukazuje na zásadní význam fungujícího a důvěryhodného soudnictví; připomíná, že haitské orgány se musí zabývat základními příčinami násilí páchaného gangy, mimo jiné reformou soudního systému a postavením odpovědných osob před soud ve spravedlivých soudních řízeních; zdůrazňuje, že vyvozování odpovědnosti je naléhavě nezbytné, a podtrhuje význam přiměřené podpory a nápravy pro oběti a důležitost dlouhodobého míru a stability; podporuje prohlášení zvláštní zástupkyně Helen La Limeové na zasedání Rady bezpečnosti OSN dne 16. června 2022 o integrovaném úřadu OSN na Haiti, v němž nastínila, jak zlepšit bezpečnostní situaci;

3. vyzývá k tomu, aby se k řešení problematiky gangů přistupovalo z hlediska prosazování práva, přičemž se zlepší zacházení s nelegálními zbraněmi a uplatní se socioekonomické projekty a reintegrační činnosti zaměřené na vytváření pracovních míst a příjmů ve čtvrtích nejvíce postižených násilím gangů; důrazně trvá na tom, že haitské orgány musí

odpovědné osoby postavit před soud ve spravedlivých soudních řízeních, a opakuje, že je třeba, aby příslušníci donucovacích orgánů dodržovali mezinárodní normy a standardy týkající se použití síly při řešení protestů; připomíná ústavní právo na pokojné demonstrace; zdůrazňuje, že je třeba, aby se haitská vláda zabývala všemi možnými rozměry násilí gangů, mimo jiné prostřednictvím sociálních, zdravotnických a vzdělávacích programů, zlepšení zásobování vodou a hygienických podmínek a úsilí o pomoc při katastrofách a obnově;

4. požaduje okamžité ukončení násilí a trestné činnosti páchaných gangy; vyzývá EU a její členské státy, aby prostřednictvím globálního režimu sankcí EU v oblasti lidských práv přijaly vhodná opatření, včetně zmrazení majetku a zákazu cestování, vůči osobám, které jsou zapojeny do násilí, trestné činnosti nebo porušování lidských práv, včetně korupce, páchaných gangy nebo je podporují;

5. zdůrazňuje význam hlavních aktérů občanské společnosti, včetně církví, odborů, mládežnických a lidskoprávních organizací, rolnických a ženských hnutí a nevládních organizací; vyzývá k obnovení moci a legitimity veřejných institucí, k opětovnému získání důvěry obyvatelstva, k ukončení beztrestnosti a k uspořádání svobodných a transparentních voleb po dvou letech;

6. vyzývá všechny zúčastněné strany na Haiti, aby nalezly trvalé, časově vymezené a obecně přijatelné řešení současné patové politické situace s cílem umožnit konání inkluzivních, pokojných, svobodných, spravedlivých a transparentních parlamentních a prezidentských voleb v souladu s uznávanými mezinárodními normami, jakmile to bezpečnostní podmínky a logistická příprava dovolí; zdůrazňuje, že tato činnost musí být vedena haitskými obyvateli, musí se jí plně a rovnoprávným způsobem účastni ženy, mladí lidé, občanská společnost a další příslušné zúčastněné strany, aby se vrátila moc těm, které si haitský lid svobodně zvolil, aby se obnovily demokratické instituce a zavedla opatření reagující na hospodářské a sociální výzvy;

7. vyjadřuje vážné znepokojení nad situací haitských žadatelů o azyl v hostitelských zemích, do nichž uprchli; vyzývá orgány hostitelských zemí, aby ukončily veškeré vyhošťování a deportace na Haiti, neboť haitská krize v oblasti lidských práv a v humanitární oblasti pokračuje, aby haitským občanům neprodleně poskytovaly přístup k ochraně bez diskriminace a aby poskytovaly spravedlivé hodnocení postavení uprchlíka v souladu s Úmluvou OSN o právním postavení uprchlíků a Cartagenskou deklarací o uprchlících;

8. vyzývá země přijímající haitské žadatele o azyl, aby dodržovaly kritéria stanovená v mezinárodních úmluvách týkajících se azylu a navracení; připomíná, že návraty na Haiti jsou mimořádně nebezpečné a dokud se na Haiti nezlepší bezpečnostní podmínky, budou i nadále představovat ohrožení života;

9. vybízí Komisi a členské státy EU, aby pokračovaly v úzké spolupráci s Integrovaným úřadem OSN na Haiti, pracovní skupinou OSN na Haiti, regionálními organizacemi a mezinárodními finančními institucemi s cílem pomoci Haiti převzít odpovědnost za dosažení dlouhodobé stability, udržitelného rozvoje a hospodářské soběstačnosti;

10. vybízí členské státy, mezinárodní finanční instituce a další subjekty, aby zvýšily příspěvky do dárcovského fondu pro bezpečnostní pomoc Haiti s cílem podpořit koordinovanou mezinárodní pomoc; vyzývá EU a její členské státy, aby nadále zajišťovaly budování kapacit, technickou podporu a odbornou přípravu pro vnitrostátní celní orgány, orgány hraniční kontroly a další příslušné orgány;

11. naléhavě vyzývá haitské orgány a mezinárodní společenství, aby podporovaly programy zaměřené na odstranění chudoby a zajištění školní docházky a přístupu k sociálním službám, zejména v odlehlých oblastech země;

12. vítá skutečnost, že EU vyčlenila částku 17 milionů EUR na podporu nejzranitelnějších osob na Haiti a v dalších zemích v Karibiku; vyzývá Komisi, aby i nadále považovala humanitární pomoc Haiti za prioritu a aby zajistila, aby bylo poskytování humanitární pomoci Haiti účinně propojeno s rozvojovou strategií a aby z této pomoci měli přímý prospěch obyvatelé, kteří se ocitli v nouzi;

13. trvá na tom, že s ohledem na vážnou potravinovou krizi je třeba věnovat zvláštní pozornost naléhavé potravinové pomoci a upřednostňovat nákup místních potravin, aby tato pomoc nevedla k likvidaci drobných zemědělců na Haiti a udržitelných místních zemědělských postupů;

14. žádá Komisi, aby systematicky zaručila účinné monitorování veškeré pomoci, včetně humanitární pomoci, aby se zajistilo, že bude využívána pro konkrétní projekty, pro které je určena; opakuje svůj požadavek uvedený v usnesení ze dne 20. května 2021, který dosud nebyl proveden, aby Evropský účetní dvůr provedl audit a vypracoval zprávu o tom, jakým způsobem jsou na Haiti vynakládány finanční prostředky EU; vyzývá k prošetření transparentnosti a účinnosti sítě pro distribuci pomoci;

Čtvrtek 6. října 2022

15. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto usnesení Radě, Komisi, místopředsedovi Komise, vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, vládám a parlamentům členských států, zvláštnímu zástupci EU pro lidská práva, vysokému komisaři OSN pro lidská práva, generálnímu tajemníkovi OSN, Organizaci afrických, karibských a tichomořských států, její Radě ministrů a Smíšenému parlamentnímu shromáždění AKT-EU, orgánům Carifora a vládě a parlamentu Haiti.